VELKOMMEN!

Lærerveiledning for inkludering
av nye elever i klassen

Ungdomsskole
Videregående

ORGANISASJONEN voksne for barn

HEI!

Mange klasser skal snart ta imot nye elever fra Ukraina i klassen sin. For skolen og for deg som lærer krever dette masse forberedelser. Et avgjørende ledd i dette arbeidet er å gjøre klassen klar for å inkludere en ny medelev i gruppen sin. For de nyankomne ungdommene er det viktig å oppleve et snev av hverdag, og dere på skolen er den viktigste arenaen for å få til dette. Selv om familien står i en forferdelig situasjon akkurat nå, er ungdom fortsatt ungdom, og har som alle andre et behov for å trives på skolen og å bli en del av fellesskapet.

Denne lærerveilederen inneholder et opplegg for hvordan man kan forberede klassen på å inkludere en ny elev. Den inneholder konkrete oppgaver og en del refleksjonsspørsmål som gjennomføres som klasse før den nye eleven ankommer. Til slutt vil du finne et forslag til hvordan dette kan følges opp etter at eleven er ankommet, og for involvering av foreldre.

Veilederen er vinklet med tanke på krigen i Ukraina, men kan også brukes for flyktninger fra andre land, eller for elever som kommer fra andre skoler. Den kan også med fordel tilpasses og brukes i det generelle arbeidet med inkludering i en klasse

OBS!
Akkurat nå sitter det kanskje mange barn og unge som har flyktet fra andre land og føler på en skuffelse over at de ikke ble tatt imot på samme måte som vi nå tar imot flyktninger fra Ukraina. Disse følelsene er det viktig å anerkjenne.

Vær på utkikk etter slike reaksjoner i din klasse. Skulle det dukke opp kan du si noe som at «Fint du tok opp dette! *Det forstår jeg. Det må føles veldig vondt, og det ER urettferdig. Jeg håper at Norge lærer noe av dette, og at vi tar imot alle på en like god måte fremover.*»

Materiellet er utarbeidet av Voksne for Barn, en ideell medlems-organisasjon som siden 1960 har jobbet for god psykisk helse og trygge oppvekstsvilkår for alle barn. Alle aktiviteter er hentet fra eller inspirert av våre tiltak på skolefeltet, blant annet livsmestrings-programmene Zippys venner, Passport og Drømmeskolen.

Foto: Bo Mathisen

ORGANISASJONEN voksne for barn

HENSIKT

Reflektere rundt og øve på hvordan vi bedre kan inkludere og være rause med nye elever.

UTSTYR OG FORBEREDELSER

- A3-ark eller plakater
- Post-it-lapper i to ulike farger
- Penner

TIDSRAMME

Opplegget skal kunne gjennomføres på 60 minutter.

FØR TIMEN

For å følge opp det dere jobber med i denne timen skal det etableres en inkluderingsgruppe som får ekstra ansvar for å holde liv i det dere har kommet frem til, og for å sikre god inkludering av ny elev.

Velg ut en gruppe av elever du tenker kan være egnet til dette og avtal med dem på forhånd. Forbered dem på at de skal bli igjen en liten stund etter timen. Du kan lese mer om inkluderingsgruppen under 6. *inkluderingsgruppen.*

Hvis du har elever med flyktningbakgrunn i klassen kan det være bra å forberede dem på et spørsmål som kommer i aktiviteten 2. Å *ha det vanskelig:*

Når man kommer som flyktning er alt nytt! Man kan ikke språket, vet ikke hvordan det er vanlig å oppføre seg eller hvordan alt fungerer idet nye landet. Man kjenner heller ingen man kan spørre. Kan dere tenke dere hvordan det føles?

Kanskje de vil fortelle litt om sine erfaringer, men det viktigste er at de er forberedt på at tema kommer opp, og at de kan velge om de vil dele noe selv.

1. INNLEDNING

(10 MIN)

Hils på alle når de kommer!

Du kan introdusere slik: *I dag skal vi snakke om hvordan vi kan være en inkluderende klasse for nye og eksisterende klassekamerater. Siden vi skal få en ny elev i klassen vår, vil vi snakke ekstra om det i dag, men alt det vi snakker om vil også gjelde til vanlig mellom oss som allerede er her.*

Be elevene tenke i ett minutt for seg selv om de har vært nye noen gang og hvordan det var.

Spør om noen vil gi noen eksempler.

Spør deretter om noen kan huske noe som hjalp dem i denne situasjonen.

Du kan fortsette slik: *Det å få øyekontakt, smile, si hei og ha en kort dagligdags samtale gir oss energi og opplevelsen av å bli verdsatt. Dette er ting vi kan gjøre oss mellom og med nye elever i klassen.*

Slike små ting er viktig for å bygge positiv sosial kontakt både mellom elever og lærere og har også en positiv innvirkning på vår psykiske helse. Det er ikke alltid så lett å huske på slike små grep fordi det er en del av vår daglige rutine, men når man er ny i klassen er det nettopp slike små ting som kan gjøre en stor forskjell.

Dette gjelder både på og utenfor skolen. Det viktigste vi kan gjøre for å være en inkluderende klasse er å vise interesse og trene på å få andre til å føle seg komfortabel og sett.

I denne samlingen skal vi øve på og reflektere rundt hvordan vi kan bli en inkluderende klasse for nye elever.

2. Å HA DET VANSKELIG

(5 MIN)

For alle som opplever noe vondt kan skolen, eller jobb for voksne, være et sted der man kan få en liten pause fra det som er vanskelig, og tenke på noe annet. Mange setter pris på skolen som et slikt fristed, og på den måten er dere som klasse veldig viktig for hverandre.

Be elevene tenke for seg selv i ett minutt om de noen gang har vært triste og lei seg for noe, og hvordan det var å komme på skolen. De trenger ikke dele det de tenker på.

Det er ikke sikkert den som har det vondt har så lyst til å snakke om det, men det at noen smiler eller sier hei, det å være inkludert i klassen kan få ham eller henne til å føle seg bedre.

Når man har flyktet fra krig så kan man ha opplevd forferdelige ting. Du har dratt fra huset ditt, kanskje noen i familien din ikke kunne bli med, eller kanskje du måtte dra fra hunden din. Det er også vanlig å kjenne på mye usikkerhet rundt fremtiden. Å hjelpe barn og unge med dette er noe voksne har ansvar for, men dere som medelever har også en veldig viktig oppgave, nemlig å gi den nye eleven et godt og trygt sted å være.

Snart skal vi tenke og øve oss på hvordan vi kan gjøre dette, men først er det noen ting som er viktig å huske på.

Når man kommer som flyktning er alt nytt! Man kan ikke språket, vet ikke hvordan det er vanlig å oppføre seg eller hvordan alt fungerer i det nye landet. Man kjenner heller ingen man kan spørre. Kan dere tenke dere hvordan det føles?

Spør et par elever.

Det å oppleve noe så traumatisk som krig kan få oss til å oppføre oss litt annerledes enn det vi pleier å gjøre. Man kan for eksempel bli mye fortere sint, ha vanskelig for å sitte stille, ta imot beskjeder eller konsentrere seg om skolearbeidet.

Noen kan bli redd av høye lyder, eller de prøver å unngå situasjoner som minner dem om noe de har opplevd. Noen kan også få lyst til å bare være for seg selv, noe som kan gjøre det vanskelig å få nye venner. Det er også vanlig at mange vonde følelser gir fysiske utslag som vondt i hodet eller vondt i magen.

Dette vil bli bedre med tiden. Forskning viser at noe av det viktigste som hjelper er støtte fra de rundt seg på samme alder. Det er ekstra viktig at vi som klasse er rause nå, og om noe ikke går helt som vi hadde planlagt så prøver vi igjen.

3. HVA KAN VI GJØRE

(15 MIN)

Del elevene inn i grupper på 4–6 elever.

Del ut en plakat eller et A3-ark som er delt i to til hver gruppe. Øverst på venstre side av arket skal det stå: *Dette kan jeg gjøre for å inkludere nye elever i klassen.* Øverst på høyre side av arket skal det stå: *Dette kan skolen og medelever gjøre for at det skal være trygt og inkluderende på skolen*:

Dette kan jeg gjøre for å inkludere nye elever i klassen	Dette kan skolen og medelever gjøre for å inkludere nye elever i klassen

Del ut fire Post-it-lapper til hver elev – to i én farge og to i en annen. På to av lappene skriver elevene forslag på hva de selv kan gjøre, og på de to andre lappene skriver de forslag på hva skolen og medelever kan gjøre (ett forslag per lapp, fire til sammen).

Når de er ferdig presenterer elevene lappene for hverandre ved å sette de på plakaten/A3-arket de har fått utdelt. De starter med å legge på lappene som handler om hva de selv kan gjøre, til alle i gruppa har lagt på alle sine lapper som handler om det.

Deretter gjør de det samme på hva skolen og medelever kan gjøre.

Gi beskjed om at hvis noen lapper er like, skal de legge dem oppå hverandre. Nå skal gruppa blir enige om de to tingene de mener er de viktigste man kan gjøre selv for å inkludere nye elever i klassen, og de to tingene de mener er de viktigste skolen og medelever kan gjøre for å inkludere nye elever.

Gruppene presenterer det de har kommet fram til etter tur i klassen.

En i gruppa får ansvar for å levere inn de fire forslagene fra gruppa til dere som leder samlingen (de kan skrives på et ark og leveres direkte, eller sendes digitalt). Etter samlingen lages det en tipsplakat med forslagene som henges opp i klasserommet og/eller deles i det digitale klasserommet.

Her er forslag dere eventuelt kan legge til hvis det ikke kommer fram:

Hva kan jeg gjøre:

- Si "hei" og "ha det" hver dag
- Spørre om den nye eleven vil samarbeide på en oppgave
- Spørre om vi skal spise lunsj sammen
- Spørre om vi skal gå en tur
- Vise interesse når hen forteller noe og stille oppfølgingsspørsmål

Hva skolen og medelever kan gjøre:

- Organisere sosiale aktiviteter etter skolen
- Invitere andre til å sitte med dem i pauser
- Mer samarbeid i timene

4. PÅ FRITIDEN

(20 MINUTTER)

Du kan introdusere slik: *Nå skal vi gjøre en øvelse hvor vi tegner symboler og småtegninger som skal hjelpe oss å visualisere hvordan vi kan være en inkluderende på fritiden.*

Det er en form for tankekart, men her kan dere tegne både tekst og symboler på arket, dette heter et friformkart. Målet med oppgaven er å få fram alt som dere vet og kan om å være en inkluderende medelev.

En del av å være en inkluderende klasse er å tenke på andre arenaer hvor vi kan ta imot nye elever. Dette kan være hjemme, i nærmiljøet og på idrettsarenaer. Derfor skal dere tenke på idrett og aktiviteter i nærmiljøet som kan være fine å invitere nye elever med på.

Husk å tenk utenfor boksen og inkluder aktiviteter som er åpne for alle: gå tur i skogen med en venn, grille i parken...

Del klassen inn i par.

Dere får 10 minutter til å lage et friformkart. Når det er gått 10 minutter skal vi snu oss til paret som sitter bak oss og diskutere hva som er blitt tegnet og skrevet på friformkartet.

Dere får 5 minutter til å diskutere kartet med paret som sitter bak dere og velge 2 ting fra kartet som presenteres høyt i plenum.

La gruppene presentere det de har kommet frem til.

Husk: Noter ned det elevene sier i en liste. Denne kan henge i klasserommet som en påminner og forslag til når det kommer nye elever i klassen.

5. AVSLUTNING

(15 MIN)

Samlingen avsluttes med at klassen setter seg et sosialt mål. Hva kan vi gjøre for å ta imot nye elever på en god måte?

Del ut Post-it-lapper og be elevene diskutere i ett minutt med sidemannen. Paret blir enige og skriver ned målet sitt på en lapp. La parene presentere sine lapper og be elevene stemme på det viktigste målet, og skriv det på en plakat som henges opp i klasserommet.

Si at du håper timen har vært til hjelp for klassen og bidratt til å gi noen tips om hvordan de kan bli mer inkluderende, både overfor alle som allerede går i klassen, og nye elever.

For å være sikre på at vi gjør alle de gode tingene vi nå har snakket om og at vi ikke glemmer, trenger jeg hjelp av noen i klassen. Denne første gangen har jeg bedt a, b, c, d og e om å hjelpe oss. Vi skal bli igjen å snakke litt mer etter timen.

Takk alle for samlingen og det de har bidratt med.

6. INKLUDERINGSGRUPPE

Takk dem for at de vil være med i gruppen, og fortell at de nå får ekstra ansvar for at klassen når målet sitt, og for:

- si hei til den nye om morgenen
- at hen har noen å være med i pauser og friminutt
- å se etter bra ting som skjer
- å ta initiativ til aktiviteter utenom skolen

Fordel oppgaver og spør om alle har forstått oppgaven, og om de har andre forslag til hva de kan gjøre for å bidra.

Det kan også være bra å snakke om hvordan man helt konkret kan gjøre de forskjellige oppgavene og hvordan man kan samarbeide innad i gruppen.

Fortell at det er du som lærer som har hovedansvaret og at de når som helst kan komme til deg om det er noe de lurer på eller vil snakke om.

Bli enige om at dere møtes igjen etter at det har gått litt tid for å snakke sammen om hvordan det går og bli enige om veien videre.

7. INVOLVERING AV FORELDRE

At barnets foresatte inkluderes i foreldregruppa har stor betydning for hvor godt barnet trives på skolen.

På skolen har dere gjerne rutiner for skole-hjemsamarbeid når det kommer nye elever, men det er også viktig å legge til rette for god kontakt mellom foreldrene i klassen. Det er også viktig at foreldrene er informert, slik at de kan hjelpe til med å forsterke det dere har snakket om i denne timen på hjemmebane.

Om du har mulighet så sett opp et ekstra foreldremøte. Der kan dere gå gjennom hvordan skolen jobber overfor flyktninger, og det du har gått gjennom med elevene i denne timen. Gjennomfør også en brainstorming på hvordan foreldrene kan være med å støtte de foresatte til den nye eleven.

Eksempler på dette kan være å:

- sørge for at foreldrene blir inkludert i facebookgrupper og liknende
- ha ansvar for at de foresatte får med seg kommunikasjon mellom foreldre og informasjon fra skolen dersom det er språkproblemer
- invitere på middag
- passe på at de blir inkludert på arenaer utenfor skolen som er viktig for klassemiljøet.

Velg også her ut noen som har litt ekstra ansvar for dette. Foreldrekontaktene kan kanskje være nyttige samarbeidspartnere for deg som lærer.

Si også at det vil være til stor hjelp om foreldrene snakker om inkludering hjemme og minner ungdommen på det som ble snakket om i denne timen jevnlig.

Om et foreldremøte ikke er mulig kan informasjon om at det kommer en ny elev i klassen og det som nevnes over sendes ut til alle foreldrene sammen med dette undervisningsopplegget, med en oppfordring om å snakke med ungdommene om det hjemme.

Sørg også for at FAU tar opp saken og ser på om det er noe de kan gjøre.

8. NYTTIG LESNING

HEFTE:

Informasjon om krisereaksjoner og ivaretakelse av barn (flere språk)
https://www.psykologforeningen.no/foreningen/aktuelt/aktuelt/psykologforeningens-innsats-for-ukrainske-flyktninger

ARTIKKEL:

Hva er det viktig for barnehager og skoler å vite om flyktninger?
https://www.uis.no/nb/hva-er-det-viktig-barnehager-og-skoler-vite-om-flyktninger#/

NETTSIDE:

Utdanningdsdirektoratets side om arbeid med flyktninger for ansatte i skole og barnehage
https://www.udir.no/laring-og-trivsel/minoritetsspraklige/flyktninger/

NETTSIDE:

Arbeid med nyankomne 6-16
https://nafo.oslomet.no/grunnskole/nyankomne-6-16/

HEFTE:

Flyktningkompetent skole
Kirsti Tveitereid, Hildegunn Fandrem og Stine Sævik; Pedlex (2017)

VEILEDER:

Psykiatrisk og psykososialt arbeid med flyktninger (NKVTS)
https://www.nkvts.no/rapport/psykiatrisk-og-psykososialt-arbeid-med-flyktninger-veileder/

ORGANISASJONEN voksne for barn